

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 1000 lei.

MEMORIU

Pentru frontiera de Vest, faptul înființării Universității din Timișoara e un temeiu de bucurie egal cu o biruință, pentru că însemnează o nouă afirmare de cultură și de stăpânire românească peste ținuturi care ale noastre au fost din neam în neam.

Consiliul profesorilor dela Academia de Teologie din Arad, în ședința din 11 Ianuarie 1945, a luat cu bucurie la cunoștință Decretul-Lege Nr. 660 publicat în Monitorul Oficial Nr. 302 din 31 Decembrie 1944, prin care s'a decretat înființarea Universității de Vest, cu sediul în Timișoara, dar în acelaș timp a rămas surprins și profund nemulțumit de lipsa de obiectivitate și perspectivă istorică în care s'a redactat art. 2 din Decretul-Lege aci menționat. Nemulțumirea aceasta își are următoarea motivare:

1. Dintr'o regretabilă eroare, sau ignoranță, Decretul-Lege n'a ținut seama de cea mai veche instituție culturală depe teritoriul Banatului și Aradului, care este Academia Teologică din Arad. Cum școala această funcționează încă din anul 1826 cu un program de cursuri pe trei ani, putem concluda că e cea mai veche școală superioară ort. din România. Înființată în anul 1822, a însemnat în cei 123 ani de existență un record cultural și național, pe lângă cel religios și moral, cum foarte puține din așezămintele noastre pot înregistra. De pe băncile acestei școli s'au ridicat, pe lângă cei peste 2000 de preoți, și o serie de bărbați vrednici, cărturari și apostoli, care au condus corabia bisericii și a neamului prin vremurile cele mai furtunoase. Amintim numai câteva nume de episcopi: Gherasim Raț — cel dintâiu profesor al școlii, — Miron Romanul — ajuns mitropolit, — Iosif Goldiș, Ioan I. Papp, Roman Ciorogariu, și câteva personalități culturale dintre cei duși, ca: istoricul Dr. Ioan Sârbu, profesorii Dr. Iuliu Olariu, Dr. Teodor Botiș, Dr. Aurel Crăciunescu, sau dintre cei vii: P. S. S. Episcopul Vasile Lazarescu, istoricul Dr. Gheorghe Ciuhandu, prof. univ. Dr. Lazar Iacob, publicistul Ion Clopoșel, inspectorul școlar Sabin Evuțianu și alții. Intre zidurile acestei școli s'a frământat sufletul tineretului care în 1869 a scos de sub tipar revista literară și socială „Speranța“, în 1872 „Lumina“, iar în 1877 „Biserica și Școala“, una dintre cele mai vechi reviste din țară, care continuă să apară fără întrerupere până astăzi.

Atâta și ar fi fost deajuns ca școala aceasta să nu fie ignorată când s'a pus în discuție înființarea Universității de Vest. Neamul nostru este așa de sărac în instituții culturale mai vechi de o sută de ani. Se pot număra pe degete în țara noastră școlile care se pot lăuda cu această venerabilă vârstă și cu un trecut atât de strălucit, ca Academia Teologică din Arad. Alte neamuri se mândresc cu vechimea așezămintelor lor și pe drept cuvânt.....

Din constatarea aceasta în primul rând se cuvenea să fie luată în considerare Academia Teologică din Arad, pentru a înlătura și sub forma aceasta, învinuirea că noi Românii suntem numai de eri de alaltăeri. Acum, când ne străduim pe toate căile să dovedim lumii continuitatea noastră— aici sub toate formele, prin urmare și continuitatea noastră culturală, nu se cădea oare să se acorde Academiei din Arad, celei mai vechi dintre Academii Teologice din această regiune, onoarea de a fi înălțată la rangul de Facultate? Conștiința noastră ne strigă că da. Iată de ce socotim că înălțându-se la rangul de Facultate Academia Teologică din Oradea, școală care durează de 22 ani abia, s'a făcut o nedreptate Academiei Teologice din Arad și tot odată și intereselor românești.

E ceea ce justifică afirmația noastră că art. 2 din Decretul-Lege amintit e lipsit de obiectivitatea și perspectiva istorică cuvenită.

2. La înființarea Facultății de Teologie pentru Banat și Arad a lipsit cu desăvârșire și obiectivitatea în aprecierea împrejurărilor și realităților existente. Erau aici două Academii de Teologie — la Arad și Caransebeș — amândouă cu vechime, care erau cele dintâi îndreptățite și așteptau să primească o satisfacție, în felul celei dela Sibiu. Greșala sare în ochi, din moment ce se constată în art. 2 al Decretului-Lege, că față de o instituție superioară cu o vechime de 123 ani, cum e Academia Teologică din Arad, s'a preferat în chip nefiresc și arbitrar una abia de 22 ani, care e Academia Teologică din Oradea „*cu sediul provizoriu la Timisoara*” (art. 2). Numai un corp profesoral cu o superioritate recunoscută față de a celorlalte două ar fi justificat un astfel de gest și numai în parte. Ori, nu știm să fie cazul.

3. Înființarea Facultății de Teologie de pe lângă Universitatea din Timișoara, în felul în care s'a decretat, este în contradicție apoi cu însăși intenția și litera Decretului-Lege. Se înființează o Facultate nouă *pentru Banat și Arad* cu o școală *din Oradea*, reclamată la locul ei de plecare. Este neînțeles: Dece se transformă în Facultate de Teologie, pentru Banat și Arad, o școală din Oradea, când aici avem două la îndemână și când Oradea nici nu contribuie și nici nu i se cere să contribuie cu ceva la susținerea Universității de Vest. Sau poate se intenționează desființarea celor două Academii, dela Arad și Caransebeș? Dar în acest caz cine își poate lua o astfel de răspundere istorică, echivalentă cu o adevărată crimă națională?... Dar nici desființarea Academiei Teologice din Oradea nu se justifică. Ne întrebăm într'adevăr, nu fără îngrijorare, ce facem cu Ardealul de Nord, dacă Academia din Oradea rămâne ca Facultate la Timișoara? Ingrămădim la frontiera de Sud-Vest două Academii — Arad și Caransebeș — și o Facultate de Teologie la Timișoara, iar Ardealul de Nord îl lăsăm pustiu. Ce fel de politică a culturii românești ar fi aceasta? Ce poate justifica o astfel de părăsire a Ardealului de Nord, mai ales acum? Credința noastră e că Academia Teologică din Oradea e necesară la Oradea. O cer acolo evidente interese românești și ortodoxe, mai mari decât la Timișoara.

4. Contradicția și ciudătenia semnalată crește dacă ne gândim că Aradul — și numai Aradul — poate oferi Facultății de Teologie localul corespunzător și biblioteca necesară. Art. 25 al Legii prevede că unele Facultăți, după posibilități, se vor instala la Arad. Natural și logic și istoric și etic și real, în primul rând posibilitatea aceasta și prioritatea este dată pentru Facultatea de Teologie. În mod firesc însă fără instalarea Facultății de Teologie la Arad, Eforia Universitară așa cum a fost concepută ar avea de învins unele greutăți mari și absolut gratuite.

5. Nu-i de prisos să adăugăm că art. 2 al Decretului-Lege, conjugat cu art. 32, lasă impresia invincibilă că are mai mult în vedere satisfacția unor persoane decât a unei instituții, deși normal și moral, instituția primează. Dacă cerem transformarea Academiei Teologice din Arad în Facultate, e evident pentru oricine că nu se au în vedere interese personale ci în primul rând interesul obiectiv al instituției și al cauzei românești.

6. În sfârșit, menționăm că în raportul dlui Ministru al Educației Naționale către M. S. Regele se spune că înființarea Universității a fost cerută de către populația Banatului și Aradului. Universitate da, dar despre o nouă Facultate de Teologie, peste Academile existente, nimeni nu a fost întrebat la Arad.

Formulând aceste obiecțiuni față de art. 2 din Decretul mai sus amintit, corpul profesorilor dela Academia Teologică din Arad simte o datorie de conștiință să protesteze împotriva noii Facultăți de Teologie pentru Banat și Arad, așa cum a fost decretată, și tot odată propune ca art. 2 din Decretul-Lege 660 să se modifice îndată, în sensul că cea mai veche și mai îndreptățită Academie de Teologie din regiunea Banatului și Aradului să se transforme în Facultate de Teologie, iar profesorii ei să se recruteze după normele învățământului universitar.

Arad, la 11 Ianuarie 1945.

PROFESORII ACADEMIEI TEOLOGICE ORTODOXE ROMÂNE
DIN ARAD

† Consilierul eparhial DIMITRIE MUSCAN

A dispărut încă unul dintre reprezentanții marelui generații, din care unii cu inteligența lor, alții cu naționalismul lor curat și cunoscut de toată lumea, ca modeștii soldați naționali, cu munca lor devotată și desinteresată, au pregătit și contribuit la înfăptuirea unității Neamului nostru. E vorba de generația de înaintea războiului 1914—1918, generație dușmană vorbelor mari și multe și la care cuvântul rostit avea greutatea unei obligații morale, primită de bună voie.

Sicriile în jurul cărora stăm acum, nu cuprind rămășițele pământești ale unor luptători, care ar fi purtat în viața publică multe și înalte funcții, ci trupul unui modest preot și a soției sale, a căror viața a fost o neîncetată predică a învățăturilor creștine: cu graiul, mai puțin cu scrisul, dar mult, foarte mult cu fapta;

a unor creștini, cu caracter tare, cari adevărat au trăit după învățăturile lui Hristos și cari, pentru nimic în lume, n'ar fi făcut lucruri, cari mânjesc: haină, loc, nume și suflet,

a unui preot pensionar, respectat și iubit de toți nu numai cât a fost la parohie, ci și după ce a devenit funcționar superior în administrația centrală de la Episcopia Aradului. Pentru toate acestea, la prohodul parintelui protopop și referent Muscan se pot rosti nu numai cuvintele: „Acum slobozește Stăpâne pe robul tau...“, ci și: „M'am luptat lupta cea bună, am ajuns la capătul drumului, am păzit credința. De aici încolo îmi stă înaintea cununa dreptății, pe care Domnul mi-o va da în ziua aceea, Ei dreptul Judecător nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui“ (Timotei II, 7—8).

Născut, ca mlădița sănătoasă, din tulpina traianică a unei fruntașe familii țărănești din comuna Socodor, în anul 1854, D. Muscan a adus cu sine din acest rezervor sănătos a poporului nostru: o dragoste, râvnă și muncă neobosită pentru viața sa, pe care a pus-o în slujba preoției, a cărei devotat slujitor a rămas toată viața lui.

Smuls din mediul curat al satului încă de copil, începe cursul secundar la fostul liceu unguerec din Arad și-l termină la liceul din Szarvas. După terminarea liceului se pregătește pentru cariera administrativă și obține diploma de notar, dar nu se folosește de ea, ci se înscrie în an. 1884—85 la Institutul teologic din Arad, după terminarea căruia, în anul 1889, ajunge preot în fruntașa comună Nádab, trăind și lucrând acolo până în 1912 pentru cele două familii ale lui: familia proprie și familia mare a credincioșilor, iubindu-le pe ambele cu aceeași căldură a sufletului său. Era și natural: ieșit din cea dintâi generație, din pătura sănătoasă trupește și sufletește

a țărănimii noastre și-a mărturisit totdeauna cu fală originea din mediul țărănesc și și-a păstrat legătura cu el.

Cercul de activitate — pentru puterile lui — însă era prea îngust în parohia Nádab, de unde un timp a administrat și protopopiatul Cnișineului, și autoritatea superioară bisericească îl aduce la 1 Octombrie 1912 la Arad, la început în postul de casier, iar în 1921 în importantul post de referent economic-financiar dela Consiliul Eparhial, activând aici până la 1938, când trece la pensie în vârstă de 74 ani.

Comparând viața pâr. Muscan cu a altora, aflăm trăsături comune, dar și deosebitoare. *Trăsături comune:* copilăria curată, viața de student trăita în sărăcie și bătrânețea descrisă de psalmistul: „Toate zilele noastre sunt 70 de ani, pentru cei mai tari 80, iar ce este mai mult, nu-i decât osteneală și durere“ și apoi supunere în mod creștinesc poruncii: „Din veac în veac tu ești Dumnezeu! Tu întorci pe muritori în țărăni și zici: Intoarceți-vă fiii oamenilor în pământul de unde ați ieșit“, cum zice și Horațiu: „*Omnes una nox manet*“.

Asemanătoare este și vârsta bărbăției, adevărată munca, dar felul cum o facem, ne deosebește pe unii de alții. Să vedem aceste trăsături la raposatul:

Ca om: Gravitatea și simțul de demnitate le aflăm între însușirile caracteristice. Rar îl vedeai zimbînd, era mai mult grav, serios. Părea un natură rece, care nu se emoționează, totuși sub acel val, la aparență rece, se ascundea o inimă caldă, bună și nobilă. Era de o rară onestitate și corectitudine și acestea le aștepta și dela cei din jurul lui. Pe cât ura minciuna și lenea, pe atâta stima, aprecia și iubea pe cei muncitori și corecți.

Era pacinic, curat la mâni, cruțător și cu averea proprie, dar și cu cea administreează de el! Era conștient de valoarea sa morală, de puterea sa de muncă, de aptitudinile sale, cu cari nu s'a mândrit; ambiții deșarte nici când nu i-au tulburat liniștea sufletească, căci a fugit de pacea lumii, dar a căutat și a fugit după pacea lui Hristos.

Ca preot de enorie: a fost prețuit pentru virtuțile sale: adânc religios, credincios și însuflețit slujitor al Altarului. Slujba oficiată de el radia emoții religioase și înălța suflete.

În afară de îndatoririle sale strict rituale și bisericești, își îndeplinea cu dragoste și celelalte îndatoriri față de enoriașii săi, pe cari îi îndruma totdeauna și nu odată îi ajuta cu jertfe materiale personale. Și dacă i-a fost drag poporul, nu putea să nu iubească și lumea copiilor, pe cari i-a catehizat cu multă dragoste și devotament și i-a învățat să cânte nu numai imnuri de laudă lui Dumnezeu, dar

și frumoasele noastre doine. Și nu s'a temut să învețe, în fosta școală confesională, ținta atacurilor aponiene, imnul și marșurile noastre naționale și toate aceste le făcea răposatul *nu după, ci înainte de anul 1918*. Românismul lui curat n'a fost trimbițat nici de el și nici ai lui și totuși a fost cunoscut de toată lumea românească.

Ca preot de enorie făcea și politică, dar nu politica partidelor, conducând votanții cutărui partid pe străzi, ci vechea politică românească ardeleană, care nu vedea decât români. N'a făcut politică pentru răsplată materială, ci mărturisia cu fapta crezul românesc, care poruncea, ca: dragostea de Neam să fie dogmă, iar înălțarea Neamului ideal. Și el a fost soldatul anonim și nici odată nu și-a trădat drapelul.

Ca referent al Episcopiei Aradului era funcționarul datoriei până la capăt, cu orice preț și cu orice jertfă. Pentru el datorința îmbrăca imperativul unei dogme din Decalog, pentru ce: P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, în cuvinte de adâncă mulțumire sufletească și sinceritate, l-a înscris în istoria Episcopiei Aradului, la Adunarea eparhială din 1938, anul trecerii P. C. Sale la pensie.

Ca coleg și prieten: era cam rar ne este dat să întâlnim în viață. Avea eleganța prieteniei fără greș și eroismul prieteniei fără interes. Bucuros pentru tot ce au făcut alții, ca să evite cu discreție realizările lui. Invingea duplicitățile, umilea fățărniciiile, prin sinceritatea lui spontană, prin zîmbetul lui caracteristic și prin nepăsarea față de orice privire piezișă.

Iubea și ca om și ca preot mirosul tămâiei; cădelnița însă n'a folosit-o decât numai la serviciile bisericești. Și nu s'a lăsat cădelnițat, afară de aceste servicii, de nimeni, pentru că totdeauna era conștiu de valoarea sa proprie, de puterea sa de muncă, de aptitudinile sale.

Ca părinte al familiei proprii: era adevăratul și idealul tată, bunul soț, iubitul bunic și străbunic, crescându-și familia creștinește și românește, dând societății române membrii stimați și apreciați.

Frumoasa lui făptură sufletească s'a zidit sub înrăurirea învățăturilor Scripturii și s'a cimentat la căldura căminului familiar, în care a trăit cu buna și înțeleaptă sa soție Rozalia, în sufletul căreia a găsit iubirea cea adevărată, o comoară cu mult mai scumpă decât toate bunătățile, pe cari le poate oferi unui muritor viața. Și voia lui Dumnezeu a fost ca aceste două suflete, atât de contopite în cei 58 ani trăiți împreună, să părăsească tot împreună, în decurs de 24 ore, lumea aceasta și să se înalțe împreună spre locul gătit de Domnul tuturor celor ce-l iubesc și-l mărturisesc cu credință.

Iată de ce cu toții unim regretele noastre cu sufletele noastre rănite de durere: îndurerăți fiu și fiică, frate, soră, ginere, noră, cumnat, nepoți și strănepoate și zicem cu cuvintele prorocului: „Căzut-a

cununa capului vostru, pentru aceasta s'a făcut vouă durere, întristată este inima voastră și s'a întunecat ochii voștri“!

Acum când, după cei 81 ani trăiți de păr. Muscan și cei 75 ani ai soției sale, fața și trupul lor a luat culoarea pământului, în care se vor întoarce și preface, îmi răsună în auzul sufletesc rugăciunea lor:

„Acum slobozește Stăpâne pe robii Tăi, protopop Dimitrie și roaba ta Rozalia, că văzură ochii noștri fericirea familiei noastre.

Iți mulțumim Doamne și pentru harul — ce rar se dă muritorilor — de a ne vedea familia până la a patra generație și pentru că aproape în aceeași oră ne-ai scăpat de neputințele și suferințele bătrânețelor.

Plec în pace și liniștit din lume, cu mulțumirea că n'am pierdut vremea, mi-am îndeplinit îndatoririle mele pe cât am putut, în împrejurările în cari am trăit, în marginile talanților pe cari i-am primit și între îngrădirile legate de articolele rigide ale legilor și regulamentelor și de dispozițiile mai marilor mei, cărora le-am fost sincer și preadevotat, și

de aceea, Vă rog Prea Sfințite Părinte, dați binecuvântare și deslegare duhovnicească fostului sfetnic, robului protopop Dimitrie și soției sale Rozalia, înfășurat în vrednicii și rugați pe Tatăl Ceresc să-i primească întru fericirea sa.

Dumnezeu să-i ierte, în veci pomenirea lor.

Sava Tr. Seculin
cons. ref. eparhial.

Modelul părinților

Citind evangheliile cu nașterea și copilăria Domnului Hristos, nu se poate să nu bagi de seamă grija părinților pentru fiul sfânt.

La naștere de pildă, Maica Maria, ca orice mamă, își înfășa copilul cu multă grijă și iubire, dar mai ales „puse în inimă cuvintele“ grăite de îngeri, de păstori și de magi despre viitorul fiului. Mănași de aceeași grijă a viitorului, ca nu cumva fiul lor să fie mai prejos de ceilalți, părinții nu trec nici cu un ceas peste cele opt zile prescrise pentru botezarea cu botezul iudaic și pentru punerea numelui. Tot așa n'ar fi lăsat pentru nimic în lume să treacă zilele curățirii fără să-l pună înaintea Domnului și să-l răscumpere conform legii întâilor născuți.

Ziua și noaptea numai la el să gândeau, cum să crească-mai cinstit și cum să fie mai tare ferit de rele. Așa că nu-i de mirare că se visează cu el noaptea, că li se arată în vis să fugă cu el de cea mai mare primejdie: Irod.

Cu câtă prevedere apoi așteaptă acolo în Egipt, moartea primejdiei: Irod, și-l evită pe vlăstarul primejdiei: Arhelau, mutându-se în părțile Galileii.

Desigur, Iosif, ca un tată bun și ca un meserias

ambitios și-o fi inițiat fiul în tainele dulgheriei ca să aibă din ce trăi în viață. Cât despre mamă, nu încape nici o îndoială că l-o fi îndătinat cu învățăturile neamului împărătesc din care se trăgea.

Dela vremea de când putea să meargă pe jos cale mai lungă, îl duseră și la Ierusalim de fiecare praznic mare. Cu un cuvânt, nu cruțară nimic acești părinți numai ca să iasă din fiul lor un copil bun și cuminte.

Și n'nr' adevăr izbutiră. Sfintele evanghelii ni-l arată încă la doisprezece ani un îndrăgit de cele sfinte, un admirat până și de învățații templului și un propășit cu înțelepciunea, cu vârsta și cu harul înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Așadar, părinții culegeau deja roadele unei educații chibzuite și izbutite.

De-acî vă luați părinți modelul creșterii de fii. Întâi și 'ntâi nu vă lipsiți de bucuria de-a fi părinți la câți mai mulți fii. Cei cari opresc viața să vină la viață, se rânduiesc în șir cu Irod, ucigașul atâtor mii de copilași. Ajunși la vrednicia de părinți, dați-vă apoi seama că creșterea de fii cere multă pază și băgare de seamă. Multe fugi din fața irozilor. Irod înseamnă tot ce-i rău și primejdios pentru viața unui copil. Irod înseamnă: viclenie, minciună, lene, sudalmă, furt, beție, petrecere fără câmpăt, desfrânare, tot ce pierde sufletul. Așa cum a fugit Iosif și cu Maria de Irod, așa să fugă oricare părinte cu fiii lui de orice faptă urâtă.

Multora dintre părinți li se pare că hrănindu-și și îmbrăcându-și fiii dau făcut tot ce erau obligați să facă pentru ei. Câți nu zic către copiii lor: „Ți-am dat să mănânci, ești sătul, acum poți să mergi unde vrei“, sau: „Ești îmbrăcat, ești încălțat bine, ieși, acum nu mi mai jale de tine“.

Nu. Nu-i destul atât. Nu numai foamea și frigul ne pândesc copiii ci și încă o mie de primejdii. După ce-i hrănit și îmbrăcat bine copilul și-i gata să iasă la joce, deprindeți-vă de-l întrebați: „Unde ai de gând să mergi? Ce vrei să faci azi? Nu ști că-i vreme de școală, de biserică?“ ... La întoarcere tot așa se poate întreba: „Ce ai făcut? N'ai făcut vreo faptă urâtă? Ce bine ai făcut azi?“ ...

Cu un control zilnic, cu o grijă și o ferire continuă din calea a tot ce primejduiește sufletul fragil al copilului, părinții și fiii vor fi scutiți de multe amărăciuni ale vieții.

Pr. Gh. Perva

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 28 Ianuarie 1945 să vorbim despre: PĂRERI MAI NOI DESPRE ORIGINEA RELIGIEI.

Șirul păreriilor greșite despre originea religiei este nesfârșit. Mai amintim aci câteva dintre aceste păreri, pe cele mai vinovate și mai îndepărtate de adevăr, păreriile (tezele materialismului medical) după care religia e un fenomen morbid, o stare patologică, un semn de boală, ca și când originea ei s'ar afla în cele mai tulburi izvoare, în stările bolnavé ale conștiinței, stări din care se naște nebunia, degenerarea, nevroza, delirul, patimile, etc.

Se spune de către unii că religia este supraviețuirea și reparația credințelor naive și absurde, pe care le-a avut omenirea în copilăria ei. Ereditatea este o lege a vieții. Se întâmplă că unele caractere dispar și se înlocuiesc cu altele. Caracterele dispărute pot reapare, în oarecare descendent, în chip neașteptat. Așa se întâmplă și cu credințele primitivilor: ele nu au dispărut de tot, ci reapar în câmpul conștiinței, îndată ce slăbește rezistența noastră mintală și vigoarea fizică. Când forțele trupesti și sufletești slăbesc, „lasă spiritul în voia influenței ereditare, pe care prozelitismul știe să o exploateze“ (Dr H. Thulie). Deci cu cât progresul intelectual e mai mare, cu atât puterea religiei este mai redusă.

Părerea aceasta (ipoteza atavismului) nu aduce nicio lumină cu ajutorul căreia să lămurim originea religiei. Ne arată cel mult și numai în parte cum se moștenesc sau cum reapar în unii descendenți sentimentele religioase, dar nu cum au apărut mai întâi. Ca să admitem părerea atavistă, ar trebui să putem proba că omenirea a trăit veacuri întregi cu religia apoi fără de religie, ceea ce este cu neputință. Lumina și forța religiei a trecut din om în om și din generație în generație, fără întrerupere, până astăzi. După ataviști religia ar trebui să fie un fenomen sporadic cu apariții intermitente. Ori se știe că religie este tocmai un fenomen permanent, fapt care confirmă în întregime teoria atavistă. — Că progresul intelectual merge paralel cu regresul religios s'ar putea dovedi numai dacă marii învățați ai omenirii ar fi toți ateii și antireligioși, ceea ce în nici un chip nu se poate susține (precum vom vedea mai târziu, când vom vorbi despre religie și știință).

Se spune de către alții că religiozitatea este un semn și o urmare a degenerării (ipoteza degenerării). Cei mai mulți degenerați sufar de debilitate mintală și trăesc în delir religios.

Ca să vedem cât de smintită este părerea aceasta, e necesar să știm: care sunt cauzele degenerării. Medicii specialiști ne spun că ele sunt: ereditatea, alcoolismul, excesul sexual, căsătoriile între rudeni, narcoticele (stupefiantele), etc. adică tot abuzuri pe care religia le combate și le osândește cu

CEI CU DRAG ȘI RASPANDIȚI ÎN
CĂT MAI MULTE FAMILII „CALEA MANTUIRII“ CUVANTUL ADEVĂRULUI CREȘTIN.

toată energia. Oamenii nu sunt bolnavi și degenerați pentru că sunt religioși, ci tocmai invers: se bolnăvesc și degenerază pentru că nu practică religia și morala cu destulă severitate. Prin urmare, religia stă tocmai pe poziția contrară degenerării. Omul religios este un om sănătos, iar dacă se întâmplă că unii oameni, de rând sau geniali, sunt religioși și bolnavi, acest fapt nu este un semn de degenerare, ci se explică prin cauzele bolilor, care în orice caz nu sunt de natură religioasă. Este doar știut că sfințenia, pe care religia o reclamă, aduce omului un spor de vitalitate și sănătate. Dacă sfinții și geniile omenirii au avut să lupte cu boli diferite (cum au fost: Apostolul Pavel, Bl. Pascal, Dostoievski, Eminescu și alții) prin aceasta nu au dat semne de degenerare ci de muncă excesivă, peste puterile lor fizice. Boala le-a împiedecat genialitatea să se manifeste în toată plenitudinea. Ea (boala) nu este, în genere, semn de degenerare și nici mai ales dovadă de genialitate. Nu toți bolnavii sunt geniali, nici toți oamenii geniali bolnavi. Că uneori religiositatea se întâlnește cu degenerarea este adevărat, însă și în acest caz nu avem o lege, ci o excepție. Și în acest caz ca și în toate cazurile: nu religiositatea produce degenerarea, după cum nici boala nu produce geniul.

Se mai spune de către unii că religia vine din *sugestie*. La început oamenii au trăit fără de religie, ateii. Mai apoi, unii dintre ei mai deștepți, — din interes, pentru prestigiu sau din alte motive, — le-au vârat în cap, prin sugestie sau persuasiuni, idei magice și religioase. Procedeu acesta a prins mai întâi și mai ales la oamenii cu sistemul nervos în neregulă (ipoteza nevrozeli).

De fapt sugestia are un oarecare rol în viață, dar e foarte departe de acela care i se atribuie în legătură cu religia. Ideile primite prin sugestie nu se pot asemăna cu cele religioase nici prin trăinicia, nici prin soliditatea lor. Sugestia e de scurtă durată și cu rol excepțional, pe când influența religioasă e statornică, profundă și totdeauna binefăcătoare. De aceea psihologia — și psihiatria — mai nouă căută în religie un mijloc eficace pentru prevenirea și vindecarea bolilor mintale, a nevrozelor, știut fiind că un suflet sănătos face și trupul sănătos.

Se mai spune de către alții că religia s'a născut din *emoția groazei*. Frica a făcut pe unii oameni să-și imagineze lumea populată cu zei. La unii emoția aceasta a devenit obsesie. Când credinciosul greșeste e cuprins de teamă, descurajare și alte emoții. Aceste emoții des repetate, devin obsesii și de aci religia și religiositatea.

Părerea aceasta despre originea religiei este cât se poate de îngustă. Religiositatea este de regulă însoțită de credință, iubire, speranță, evlavie și bucurie, mai mult decât de teamă. Există oameni obsedați și scru-

puloși care nu sunt numai decât religioși, de unde urmează că nu *obsesiile* produc religiositatea.

Se mai spune că religia și întregă viața spirituală a omenirii (morală, artele, știința, filosofia) își are originea în plăcerea refulată (sugrumată și deviată) a instinctului sexual (teza freudistă). Prima formă de religie a apărut atunci, când au apărut prima dată în fața conștiinței pornirile sexuale censurate, refulate.

Ce are omul mai sfânt, prin părerea aceasta se înlocuiește cu ce este în viață mai vulgar, cu un fapt care în sine nu are nicio legătură și nicio afinitate cu fenomenul religios...

În sfârșit, se mai spune că sentimentul religios este un *delir mistic*, un acces episodic, o *nebulie*. Iisus Hristos, profeții, apostolii, au fost niște maniaci, niște nebuni teomani (ipoteza ultramaterialistă).

La astfel de teze, grosolane din cale atară, — păreri după care „geniul și nebunia, știința și imbecilitatea” se consideră tapte patologice și se pun pe același pian, — este de prisos orice răspuns. Ele sunt tot atâtea arme de luptă, folosite *impotriva religiei*.

Vom face numai constatarea că metoda patologică, prin care stările suferințelor religioase se declară morbide, este ea însăși morbidă. Expresii ca: „...religiile sunt plaga omenirii” (H. Taine), „Dieu c'est le mal” (Proudhon) ș. a. nu pot ieși decât din creere bolnave, din judecăți perverse și din guri pe cât de batjocoritoare, tot pe atât de necurate. Dacă ar fi să recunoaștem că religiositatea este un semn de nebunie, ar trebui să acuzăm omenirea întreagă de nebunie, — ceea ce este și ridicol și absurd — pentru că omenirea întreagă a avut și are religie.

Multă vreme și în una dintre cele mai vestite epoce de glorie a medicinei, cum a fost epoca veche egipteană (cu secretul îmbalsamărilor, etc.), medicina a fost o preocupare religioasă, a fost cultivată exclusiv de preoți, apoi s'a diferențiat de religie. Astăzi, din nou, apropierea dintre ele este tot mai vădită. Rolul factorului religios este tot mai mult recunoscut atât în câmpul medicinei preventive, cât și în câmpul medicinei curative.

Oricum am cerceta-o, religia nu numai că nu primejduiește sănătatea trupului și liniștea sufletului, dar mai mult le favorizează, ceea ce recunosc și mărturisesc, în majoritatea lor, cei mai buni medici psihiatri.*

* Afară de vestiții medici Ch. Richet și Al. Carrel, care au dat o direcție nouă — spiritualistă — medicinei, amintim căpiva, din ale cărora mărturisiri se vede limpede că religia nu este izvor de boală și în special nebunie, ci tocmai izvor de sănătate, lumina și mântuire:

Dr. H. I. Schou: „...religia (în înțelesul unei legături adevărate și sănătoase cu divinitatea) nu numai că nu este primejdioasă, dar chiar este în măsură să apere sufletul contra bolilor”.

Kraft-Ebing: „În general trebuie admis că adevărata religie, morală curată, prin faptul că înobilează spiritul omenesc,

Ne oprim aci cu cercetarea părerilor greșite despre originea religiei, ca să facem o constatare și să tragem din ea concluzia cuvenită. Constatarea este aceasta: mulțimea părerilor (oricum le-am numi: teze, antiteze, ipoteze și teorii) psihologice, istorico-pragmatice, filosofice sau (aparent) științifice despre originea religiei, arată cât sunt de subiectiviste unele și de eronate și tendențioase altele. Neînțelegerile dintre învățați și mulțimea teoriilor pe care le susțin, cu privire la originea istorică sau psihologică a religiei, evidentiază cum nu se poate mai limpede, că părerile și pozițiile lor sunt greșite. Dacă religia ar fi ceea ce spun ei, de mult ar fi dispărut, sau cel mult ar fi rămas o tradiție goală, o haină veche, potrivită numai pentru oamenii necărturari și neștiutori. Dacă totuși religia există, pe lângă toate adversitățile care i s'au arătat, și dacă are de partea ei nu numai mulțimea vulgului ci și figurile cele mai alese din lumea marilor învățați, înseamnă că ea este un simț ceresc, un *instinct dumnezeesc*, un dar al Creatorului, o trebuință naturală a sufletului, o binefacere și o binecuvântare.

Il îndreaptă spre lucrurile înalte și îi aduce mângăere în vremuri de restrînte, micșorează pericolul de alienare mintală.

Oppenheim: „Pe temelul experienței mele și în lumina acestuia, am socotit lipsa de credință ca o însușire demnă de compătimire. Mi se pare că și Möbius s'a pronunțat în sensul că religia oferă un puternic sprijin, dacă nu chiar sigur, în contra sdurcînărilor vătămătoare sistemului nervos. O credință tare și temeinică fereste de marile emoții pe care întâmplările vieții le produc în sufletul celor lipsiți de acest sprijin“.

Hyslop: „Toată viața m'am ocupat cu bolile mintale și am ajuns la convingerea că rugăciunea simplă, regulată, este cel mai bun mijloc de profilaxie în contra bolilor mintale de orice fel“.

P. D. Koch: „Din propria mea experiență nu pot să citez nici un singur caz în care o boală mintală să fie provenită din înrăurirea religioasă sau din emoția adâncă religioasă. Experiența mea se întemeiază pe cunoașterea precisă mai multor mii de cazuri de boală mintală și este cu atât mai important, cu cât pacienții mei erau în cea mai mare parte oameni religioși. Pentru a preîntâmpina bolile mintale ar fi de folos să se ia măsuri contra „alcoolismului“ și a „sifilisului“, în loc să se lupte contra religiei“.

Ch. Vidal: „Regulele date de Biserică, în vreme ce permit sufletului omenesc să evolueze din ce în ce mai mult spre perfecțiunea și delicatetea morală, previn excesul tendințelor religioase, pun o limită avânturilor nemăsurate ale misticismului și împiedecă stabilirea nevrozelor... Intre altele, ele dau o călăuză sigură credincioșilor pentru viața lor fizică. În orice caz ele asigură menținerea sănătății și înmulțesc sortii de viață lungă“ (Vezi: Em. Vasilescu: Probleme de psihologie religioasă și filosofie morală, ed. II, p. 65—67).

Gh. Marinescu: „Trebuie să afirm că cunoștințele noastre nu sunt prea precise spre a lumina complet procesele care au loc în dinamismul inconștientului mistic și religios. Trebuie însă să spun hotărît că e o greșală să credem că religia ar fi rezultatul fanteziei morbide sau ar avea o origine ireală. Faptul că religia s'a manifestat ori când și oriunde pe pământ, la oameni de toate treptele, persistând în orice stadiu al științei și rezistând la orice persecuții, ne arată că misticismul este adânc înrădăcinat în sufletul omenesc. În adevăr, cum am mai spus, sentimentul religios nu duce la fapte mari, altruiste, face viața suportabilă, mângăie pe nenorociți, dă speranțe.

„Misticismului și religiei datorim marile opere în domeniul sculpturii, picturii, arhitecturii și literaturii. Nu mai vorbim de muzica sacră. Care e mâna criminală care ar putea să distrugă, cum a încercat altădată Erostrat, aceste minunate temple eșite din sentimentul religios?... Nu numai că nu trebuie să ne punem de-a curmezișul religiosității, dar chiar să-i favorizăm dezvoltarea“.

Concluzia care se impune este aceasta: dacă cercetarea originii religiei ne duce — prin adâncul sufletului — spre Dumnezeu, să mergem cu încredere și cu dragoste pe calea aceasta, siguri că la capătul ei dobândim ceea ce este mai scump și mai drag inimii noastre: *fericirea eternă în comuniune de iubire sfântă cu Dumnezeu*.

Informațiuni

■ HIROTONII. Vineri în 19 Ianuarie c. P. S. S. Părintele Episcop Andrei a hirotonit pe diaconul Alex. Budai întru preot și pe studentul Mircea Emandi întru diacon.

■ EFORIA UNIVERSITĂȚII DE VEST a fost constituită, în conformitate cu Decretul regal Nr. 9, cu sediul în Timișoara, sub președinția d-lui Sever Bocu. Membri ei sunt numiți dintre fruntașii vieții bisericești, administrative, culturale și industriale ai Bănățului și Aradului: PP. SS. Episcopi, Miniștri bănățeni, prefecții, primarii municipiilor, etc. Dela Arad sunt: P. S. S. Episcopul Andrei, Primarul Municipiului, Prefectul județului, d. Dr. Iustin Marșieu, Dr. Cornel Radu, Dr. Gh. Ciuhandu și Gh. Voștinariu.

Prima ședință a Eforiei se ține la Timișoara, Duminecă în 21 Ianuarie c.

■ RELIGIA ȘI BISERICA ÎN U. R. S. S. În 22 Iunie 1941, când a început războiul dintre Germania și Rusia, Mitropolitul Serghie loctiitorul scaunului patriarhal a adresat păstorilor sufletești și credincioșilor bisericii ortodoxe o scrisoare pastorală în care-i îndeamnă să lupte cu vitejie pentru apărarea patriei și să nu întineze numele glorios al strămoșilor cu care sunt înrudiți „prin sânge și credință“.

În conformitate cu dispozițiile scrisorii, s'au făcut servicii divine și s'au ținut predici în toate bisericile din U. R. S. S.

În toamna anului 1941, când germanii ajunseră aproape de Moscova, Mitropolitul Serghie a adresat credincioșilor o nouă epistolă, în care le cerea să colecteze haine pentru soldați și bani pentru construirea tancurilor, tunurilor și avioanelor.

— „Puternic este inamicul, dar mare e Dumnezeu rușilor“, scria el... „Vom avea mângăerea sufletească, că nici noi nu am stat la o parte, că în măsura puterilor și capacităților noastre participăm la opera sfântă de salvare a Patriei“.

Din colecta făcută de către toate comunitățile religioase din Rusiă, s'au vărsat în fondul pentru apărarea țării sume enorme.

Astfel, episcopul catedralei Elohovski (Moscova) a vărsat 100 mii de ruble, Catedrala Elohovski — 300 mii ruble. Patriarhia din Moscova — 100 mii ruble, protoereul Arhanghelski (orașul Gorki) — 200 mii ruble, credincioșii orașului Gorki — 2 milioane

500 mii ruble, preotul Troițkii (regiunea Molotov) — 130 mii ruble, preotul Stefanov (orasul Ijevsk) — 273 mii ruble, protoereul Mihailov (regiunea Penza) — 115 mii ruble, Comunitatea bisericească a orasului Kuznetk (regiunea Penza) — 250 mii ruble, Președintele comunității evreiești din Moscova Ciobrutki — 50 mii ruble, Eparhia din Leningrad — 3 milioane 700 mii ruble, Katolicosatul din Ecimiciadzın — 850 mii ruble, 15 mii dolari și 1000 lire sterline engleze, credincioșii orasului Moscova 2 milioane ruble, credincioșii orașului Kuibășev — 650 mii ruble, etc.

(„Democrația“).

† PĂR. CONS. EP. Î. R. D. MUSCAN și soția sa Rozalia au trecut la cele veșnice la un interval de câteva ore, după o căsnicie fericită de 58 ani; soțul în vârsta de 81 ani și soția de 75 ani. O grație dela Dumnezeu cu totul excepțională.

Prohodul s'a făcut în Catedrală, unde cele două sicrie au fost așezate pe catafalc, în 18 Ianuarie c. Au oficiat zece preoți în prezența familiei și a P. S. S. Părintelui Episcop Andrei, care a cetit și deslegarea. Parentarea a făcut-o P. C. părintele consilier Sava Tr. Seculin. Cuvântarea o publicăm în corpul revistei.

Transmitem familiei fericiților adormiți cuvintele creștinești:

Dumnezeu să-i odihnească în pace!...

■ **REVENDICARI CULTURALE.** În 16 Ianuarie c. a avut loc în cabinetul și sub președinția d-lui primar al Municipiului Arad, I. Pălincas, o ședință de consfătuire la care au participat capii autorităților locale. După lungi și documentate discuții, cu unanimitate, s'a dat mandat eforilor care reprezintă județul Arad în Eforia Universitară ca în ședința care se va ținea în 21 Ianuarie c. la Timișoara, să revendice pentru Arad: 1. *Facultatea de Teologie* prin modificarea art. 2 din Decretul-Lege Nr. 660 în sensul ca Academia Teologică din Arad să fie ridicată la rangul de Facultate, 2. *Facultatea de Litere și Filosofie*, 3. *Facultatea de Drept*, 4. *Facultatea de Medicină veterinară*, și în altă ordine de idei să militeze pentru aducerea sau înființarea la Arad a unei *Facultăți de Agronomie*.

■ **CURSURILE LA ACADEMIA TEOLOGICĂ** ort. rom. din Arad se vor începe în ziua de Luni 5 Februarie 1945, când toți studenții se vor prezenta la orele 9 la Rectorat spre a li se face comunicări privitoare la cursuri.

Rămân în vigoare dispozițiile privitoare la întretinere și la efectele, ce trebuie să le aducă studenții și cari dispoziții sunt cuprinse în anunțul școlar publicat în Nr. 31 din 30 Iulie 1944 al organului oficial „Biserica și Școala“, dar toți se vor îngriji și de saltele.

P. C. Părinți Preoți sunt rugați a atrage atențiunea studenților asupra prezentei comunicări.

Școala de Duminică

4. Program pentru Duminica 28 Ianuarie 1945.

1. *Rugăciune*: Hristoase, lumina cea adevărată...
2. *Cântare comună*: Către Născătoarea de Dumnezeu...
- 3—4. *Cetirea Evangheliei* (Matei 22, 1—14) și *Apostolului* zilei (II Corinteni 1, 21—2, 4) cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: Ales-a Domnul Sionul...
6. *Cetire din V. T.*: Saul ucide preoții din Nomva (I. Regi c. 22).
7. *Povește morale*: Nestatornicia vieții... (Eclesiastul c. 8).
8. *Intercălări*: (Poezii rel. etc.).
9. *Cântare comună*: Nădejdea mea este Tatăl...
10. *Rugăciune*: Rugăciunea 3. dela Vecernie.¹

A.

Nr. 55—1945.

Concurs

În temeiul hotărârii corporațiunilor parohiei Sărmăreș, protonopiatul Radna, se publică concurs pentru îndeplinirea postului vacant de *cântăreț bisericesc*, bugetat de Stat, din acea enorie cu termen de 30 zile.

Venite:

1. Salarul de Stat,
2. 9 jugh. pământ arabil,
3. Locuință în natură cu grădină și
4. Stolele legale.

Indatoriri:

1. Conlucrarea alături de preot la toate serviciile din parohie.
2. Instruirea școlărilor în cântări liturgice.
3. Reactivarea corului adulților.
4. Formarea cântăreților strănari din tineri dornici de cele bisericești.

Cel ales va achita toate impozitele după beneficiul său.

Cererile de concurs se vor adresa Consiliului Eparhial, iar reflectanții se vor prezenta în parohie spre dovedirea aptitudinilor.

Postul se va ocupa cu data de 1 Aprilie 1945. Arad, la 12 Ianuarie 1945.

† **ANDREI**
Episcop

Ic. Stavr: Caius Turicu
cons. ref. eparhial

COMUNICAT

Prin Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 907 din 14 Decembrie 1944, publicat în Monitorul Oficial Nr. 294 partea I-a din 19 Decembrie 1944, au fost re-puse în funcțiune instanțele disciplinare bisericești din Patriarhia Română, prevăzute de art. 16 din Legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe Române din 6 Maiu 1925 și în conformitate cu procedura din Regulamentul de disciplină bisericească sancționat cu Inaltul Decret Regal Nr. 4160 din 29 Decembrie 1926, publicat în Monitorul Oficial Nr. 290 din 30 Decembrie 1926.

Prin acest Jurnal efectele Decretului Lege Nr. 1066 din 4 Martie 1938, încetează pe data publicării lui. Consiliul Eparhial.